

«STILLHETENS BARN»

OSLO
NYE

«STILLHETENS BARN»

Få skuespill har i de senere årene fått slik oppmerksomhet i den internasjonale teaterverden som Mark Medoffs «STILLHETENS BARN». Skyldes det at den kvinnelige hovedrollen, Sarah, spilles av en døv skuespiller? At de fleste replikkene i stykket ikke bare snakkes, men også tegnes på de døves eget tegnspråk?

Neppe.

«STILLHETENS BARN» er ikke et stykke som sentimentaliserer mennesker med hørselsskader. Med varme, innsikt og store porsjoner ironisk distansert humor fører forfatteren handlingen inn i problemer og spørsmålsstillinger med et rikt og variert innhold. Den amerikanske tittelen bygger på noen linjer fra et dikt av den store dikteren Tennyson.

For why is all around us here
As if some lesser God had
made the world
But had not force to shape it as
he would

«STILLHETENS BARN» er den norske tittelen på «Children of a lesser God». Men hvem er nå disse? Døve? Blinde?

De som er bundet til rullestolen eller andre funksjonshemmede, som

behandles stemoderlig av Gud, mennesker, samfunnet?

Javisst!

Men det finnes jo andre ikke fullt så handicapet. Mennesker som ikke kan uttrykke følelser, som ikke tør uttrykke raseri, hat, lidelser. Mennesker som ikke våger å være seg selv i ulike situasjoner.

I stykket konfronteres vi som publikum med en — for de aller fleste av oss — helt ny problematikk, når vi dukker inn i de døves verden. Vi har den konfliktsituasjon, som oppstår mellom døve og hørende mennesker, når de møtes, utveksler tanker, ideer. Det blir det man med et fint ord kaller for kommunikasjonsvanskeligheter.

På overflaten er handlingen såre vanlig: To unge mennesker møtes, de forelsker seg, gifter seg med problemer som følger i ekteskapet. Konflikten som vokser er ikke bare basert på språkvanskeligheter. Man må gå dypere inn i problemene. En mann og en kvinne elsker hverandre og vil leve sammen. Dette kan ofte være tilstrekkelig vanskelig, selv om begge taler eller tegner samme språk, og begge har et stort felles forråd av ord, uttrykk, bilder og assosiasjoner.

Døvheten er selvfølgelig den store vanskeligheten, som hindrer de to fra å forstå hverandre. Men hele svaret på årsaken til konflikten ligger ikke bare der. James, som ikke kan akseptere den døve piken Sarahs døvhete, prøver på å gjøre henne til en hun ikke er, en hørende snakkende kvinne. Sarah på sin side forsøker å gjøre James til en døv person.

Men dette er almindelig i det åpne samfunn også... Noen hver av oss aksepterer ikke den andre som hun/han virkelig er. Vi gjør alt for å få partneren til å ligne det bilde vi selv har laget av hvorledes han/hun bør være. Ofte gjør vi det selv også. Vi prøver å etterligne det bilde vi har skapt av oss selv.

«STILLHETENS BARN» skildrer også en ung kvinnes første skritt til å forstå seg selv, sitt liv og sin rolle i et samfunn som ikke har særlig stor plass for mennesker med begrensinger av det ene eller andre slaget. Sarahs kamp blir ikke bare en kamp for døve og døves rettigheter. Hennes søken etter identitet blir en kamp som vi alle må føre. Kampen for retten til å bli akseptert som et selvstendig individ med gode og mindre gode sider.

Mira Zuckermann

som spiller Sarahs rolle, har vært opptatt av teater hele sitt liv. Det begynte i skolealderen i Israel, hvor hun er født og der hennes mor var scenekunstner. Så å si daglig fulgte hun sin mor til teatret og overvar prøvene. Da hun som 11-åring kom hit til landet, fortsatte hun å dyrke teaterinteressen. I dag er hun den eneste profesjonelle døve skuespiller vi har.

Det var ikke så enkelt å komme igang med teaterutdannelsen. Mulighetene for å kunne hevde seg ble etter hvert redusert. Hennes døvhet åpnet ikke for mange oppgaver.

Mira Zuckermann utdannet seg derfor først som teknisk tegner, et yrke som hun hadde i 17 år samtidig som hun fortsatte å dyrke sin teaterinteresse i Oslo Døveforening.

For noen år siden brøt hun over tvert og meldte seg til dramakursus på Ål folkehøyskole for døve. Deretter søkte hun og fikk klarsignal til Statens Teaterskole.

Vanskeligheten var imidlertid at de ikke kunne tilby henne noe som hun ikke allerede kunne. Dermed ble det ingen teaterskoleutdanning for henne.

Flere ganger har vi sett Mira Zuckermann på fjernsynsskjermen i programmer

fra Oslo Døveteater. Blant rollene har det vært Anitra i «Peer Gynt», tittelrollen i «Cyrano de Bergerac», foruten ulike roller i produksjoner for barn. Hun har også vært konsulent i tengspråk for Det Norske Teatret i «Goya» og forøvrig deltatt i festivaler for døve i flere europeiske land.

Per Jansen

som spiller rollen som James, har tidligere vært knyttet til Oslo Nye Teater i flere sesonger.

Han er bergensfødt og opptrådte på barneteatret i hjembyen før han i 1960 kom inn på Statens Teaterskole. Etter endt utdanning fikk han engasjement på Det Norske Teatret i tre sesonger før han flyttet til scenen i Rosenkrantzgt. Da Hålogaland Teater skulle begynne virksomheten, var Per Jansen med i ensemblet og ble der i seks år. Så fulgte en lang periode i Fjernsynsteatret og et kortere opphold på Trøndelag Teater før han kom tilbake til Oslo Nye.

Som filmskuespiller har Per Jansen hatt mange roller. Vi nevner hovedrollen i «Balladen om Ole Høiland» og i «Piratene», som er blitt en slik stor suksess på landets kinoer.

Men fra scenen er det mange som husker tittelrollen i Gogols «Revisoren» i Riksteatrets versjon og Fjernsynsteatrets «12 edsvorne menn» og «Papirblomster».

Tegnspråket

er det eneste hjelpemiddel som kan få døve til å fungere noenlunde «som hørende» i dagens samfunn. Med tegnspråket mener vi ikke bare enkelte «tegn» i form av naturlige, symbolske uttrykk med fingre, hender, armer og kropp, som sammen med passende uttrykk i ansiktet «taler for seg selv». Men en systematisk bruk av mer eller mindre konvensjonelle «tegn», som følger det flytende talespråk ord for ord — den såkalte simultanmetoden. Den kalles i våre dager for «total kommunikasjon».

Utviklingen har vært lang. Vitenskapen regner med at urmennesket var tvunget til å uttrykke seg med bevegelser og det vi kaller geberder før talespråket var så dekkende at det gjorde «tegnspråket» overflødig for hørende og talende mennesker. Skriftsspråket begynte som «tegnspråk» med f.eks. hieroglyfer og helleristninger. Vitenskapelige studier av hva disse «tegnene» står for har pågått i århundrer og er fortsatt høyt prioritert. Vi vet f.eks. at indianerne hadde sitt spesielle «tegnspråk» for å oppnå skikkelig kommunikasjon mellom ulike dialekter hos

stammene, og blant klosterbrødre og nonner i klostrene ble det utviklet «tegn», som var måten de kunne omgå munkeordners forbud mot å snakke sammen.

Men de døves tegnspråk ble aldri normalisert og systematisert før de døve sluttet seg sammen i grupper. Derfor kan man ikke sette likhetstegn mellom de geberdene som døvstumme analfabeter brukte og det tegnspråk som vokste frem etter at den første offentlige døveskolen ble opprettet i Paris året 1770.

Motstanderne av tegnspråket hevdet at det hindret utviklingen av talespråket. Forskningsresultater har imidlertid vist at barn som har fått tegnspråkstøtte i undervisningen ikke snakker dårligere enn barn som har fått undervisning uten tegnspråk. En følge av det nye synet på tegnspråket er at flere og flere døvelærere mener dette er et effektivt hjelpemiddel i opplæringen av sterkt hørselshemmede. I prinsippet hører og munnavleser den hørselshemmede, mens tegnene følger talen ord for ord for å sikre at det talte ord blir oppfattet fullt ut. Også mimikk regnes med. Håndalfabetet brukes i den utstrekning det er

Mira Zuckermann, Pia Borgli og Per Jansen

behov for å stave ord og egennavn som skal prentes inn, som er «nye» eller helt mangler tegn.

En stor del av tegnspråket er individuelt og gir et levende uttrykk i forskjellige situasjoner med hjelp av mimikk og pantomime. Man kan f.eks. bruke tegn som viser hvordan en person opptrer i den og den situasjon, og også med to fingre beskrive vedkommendes gange i trapper, hvorledes noen går langsomt, fort, går feil, hopper faller overende osv.

Et eksempel på hvor nyanserikt tegnspråket er kan bevises med ordet «etter». I realiteten kan det bety mye. F.eks. betydningen av å gå bak en person, følge etter noen, rope på noen, ringe etter noen, gå etter i betydningen av å hente. Det samme gjelder for ordet «hilse», som kan bety å hilse på noen, ta et annet menneske i hånden, besøke noen, hilse til en annen person.

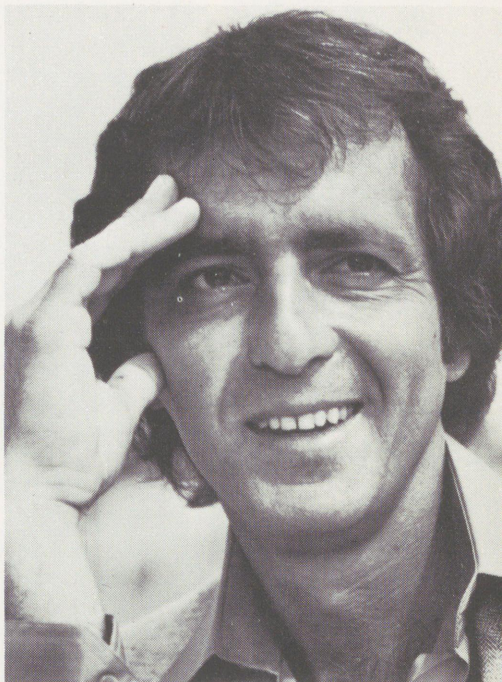
Mark Medoff

— amerikaneren som har skrevet **STILLHETENS BARN**, har siden 1975 vært lærer i dramatikk på New Mexico State University. Ennå er han ikke fylt 45 år.

Forfatter hadde han aldri tenkt å bli. Yrkesdrømmen var profesjonell baseball-spiller inntil engelsklæreren hans overtalte ham til litteraturstudier. Via universitets-eksamen begynte han som lærer for unge studenter, som siktet på litterær karriere.

Ideen til **STILLHETENS BARN** kom rent tilfeldig. Han møtte den unge døve skuespilleren Phyllis Freilich, som klaget over mangelen på roller for ikke-hørende aktører. Medoff oppfordret henne til å komme til New Mexico, så skulle han skrive en rolle for henne. Phyllis Freilich og hennes mann, som har hørselen i behold, bodde i et halvt år hos Medoff og lot ham trenge inn i deres dypeste følelser og i ekteskapet deres.

Det resulterte i «Children of a lesser God», som er originaltittelen på Broadway-forestillingen som fikk den ettertraktede Tony Award-prisen som beste skuespill årgang 1980. Men Phyllis Freilich i den kvinnelige hovedrollen ble også belønnet med samme

utmerkelse for sitt gripende og gjennomførte spill.

Mark Medoff har ved siden av sitt universitetsarbeide også ruppet å være både skuespiller og instruktør. Bl.a har han spilt i «Mens vi venter på Godot» av Samuel Beckett, og stykket om Marat/Sade av Peter Weiss. Som iscenesetter av Harold Pinters «Fødselsdagsfesten» har han også høstet mange lovord.

Tre skuespill, fire enaktere og en barnekomedie har han også bak seg. Et av stykkene «Når kjem du att, Red Ryder?» er tidligere oppført på Det Norske Teatret mens Trøndelag Teater var først ute med **STILLHETENS BARN**.

«STILLHETENS BARN»

Av Mark Medoff

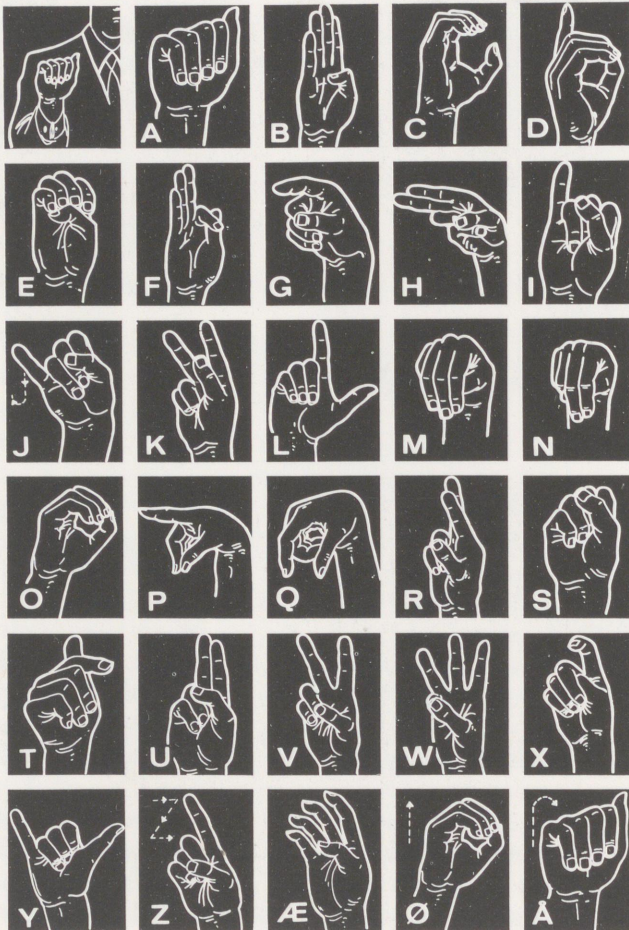
Oversatt av HELGE HAGERUP

Regi	JON HEGGEDAL
Scenografi	HARALD MARTIN
Kostymer	GRETHE WANG
Hår og sminke	HELGE BJØRNÅ
Tolk	SEPPO OLAVI DYRSETH
Tegnspråk-konsulenter	ODDNY KRISTENSEN JAN JOHANSEN

I ROLLENE:

James Leeds	PER JANSEN
Sarah Norman	MIRA ZUCKERMANN
Fru Norman	UNNI EVJEN
Rektor Franklin	ARNE AAS
Orin	SVEN NORDIN
Lydia	PIA BORGLI
Advokat Klein	BENTINE HOLM
Inspisient	JOHN ELLEFSEN
Suffli	DIDI STIG

Det norske én-hånds-alfabetet

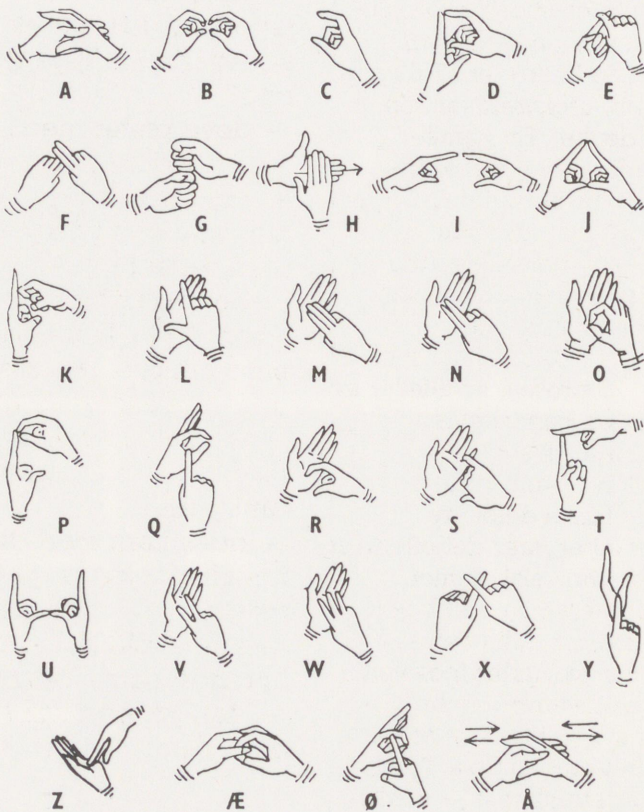

Mira Zuckermann, Arne Aas og Per Jansen

Mira Zuckermann og Sven Nordin

Det norske to-hånds-alfabetet

Arvelighet

Det er ikke så mange årene siden at legevitenskapen hevdet at f.eks. skarlagensfeber var den hyppigste årsaken til hemmet hørsel. I dag er det hverken leger eller forskere som regner med at en slik sykdom fører til døvhet. Heller ikke mellomørebetennelse er noen stor risiko for skader på hørselen. Tidligere var inngifte registrert som en årsak til døvhet. En «familie-svakhet» førte ofte til mange tilfeller av døvhet i mindre bygdesamfunn innestengt i fjorder, daler og fjellbygder.

I dag er det arvelighet som oftest forekommer som enkeltgrunn. Man regner med at bortimot 30 prosent av tilfeller av døvhet blant barn skyldes arvelighetsfaktorer.

Får f.eks. moren «røde hunder» i første delen av svangerskapet fører det ofte til at barnet blir hørselshemmet. Videre kommer hjernehinnebetennelse, for tidlig fødsel, surstoffmangel under fødselen, mellomørekatarr og andre grunner som misdannet ytre øre, gjenlukket øregang o.a. Blant voksne er støyskader — særlig på utsatte arbeidsplasser — blitt en hyppig årsak til hørselsskader. Hos eldre mennesker snakker vi om døvhet på grunn av slitasje og døvhet som skyldes høy alder.

Visste du at

- døve barn ofte prater med seg selv på tegnspråk for å få sove, og også drømmer på tegnspråk?
- mange døve snakker på tegnspråk i søvne?
- døve barn bruker tegnspråk når de dikter opp samtaler med kjeledyrene sine?
- døve prater med seg selv med hendene?
- det er regionale forskjeller mellom døvespråk på lik linje med dialekter?
- det finnes visse slanguttrykk blant døve som bare brukes i deler av landet og ingen andre steder?
- forsnakkelser forekommer med tegnspråk som med vanlig tale?
- døve barn med døve foreldre begynner å pludre meningsløse tegn med hendene på lik linje med hørende barns babyspråk?
- det forekommer stamming også blant døve?

Fem spørsmål til Mira Zuckermann

1. Er det vanskelig å spille med «hørende» skuespillere?

Nei, jeg synes faktisk ikke det. Når det oppstår vanskeligheter, løser vi dem fort.

2. Kan du registrere publikums reaksjoner og i tilfelle hvordan?

Ja, de registrerer jeg hele tiden, men på det intuitive plan. Jeg tror det er slik for alle mennesker at man kan «lese» stemningen fra publikum, men kanskje er jeg mere var over for disse signaler enn hørende. Skuespillerne forteller meg også hvordan folk i salen reagerer.

3. Hvordan lærer du replikkene?

Jeg lærer dem på samme måte som hørende skuespillere ved å lese hjemme og gjennom prøvene på teatret.

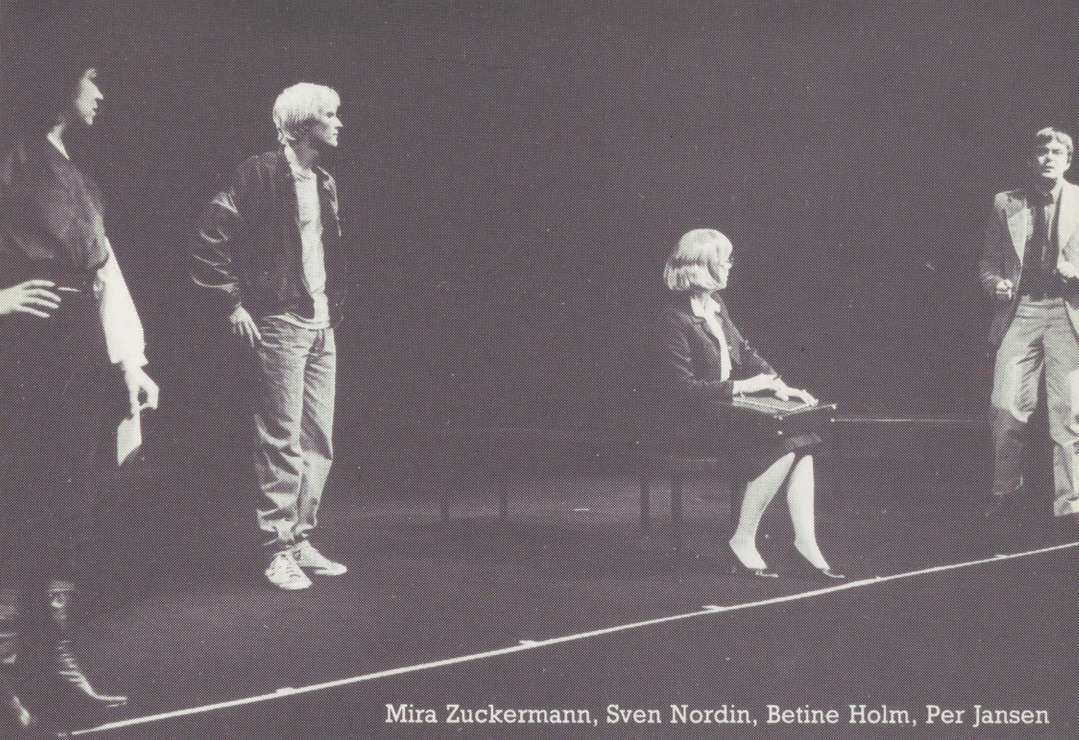
4. Inngir det trygghet at medspilleren er helt fortrolig med døvespråket?

Ja, selvfølgelig er det lettere å ha medspillere som kan tegnspråk, men det går godt uten også. Det kommer an på typen rolle. Jeg synes den store fordel er at hvis jeg glemmer en replikk kan medspilleren gi meg stikkord.

5. Hvorfor gleder du deg som Oslo-jente til for første gang å spille i hovedstaden?

Det er en stor glede for meg endelig å få spille på «hjemmebane», slik at jeg slipper å bli «sendt bort» for å få anledning til profesjonelle oppdrag. Jeg er virkelig glad for denne muligheten.

Mira Zuckermann, Sven Nordin, Betine Holm, Per Jansen

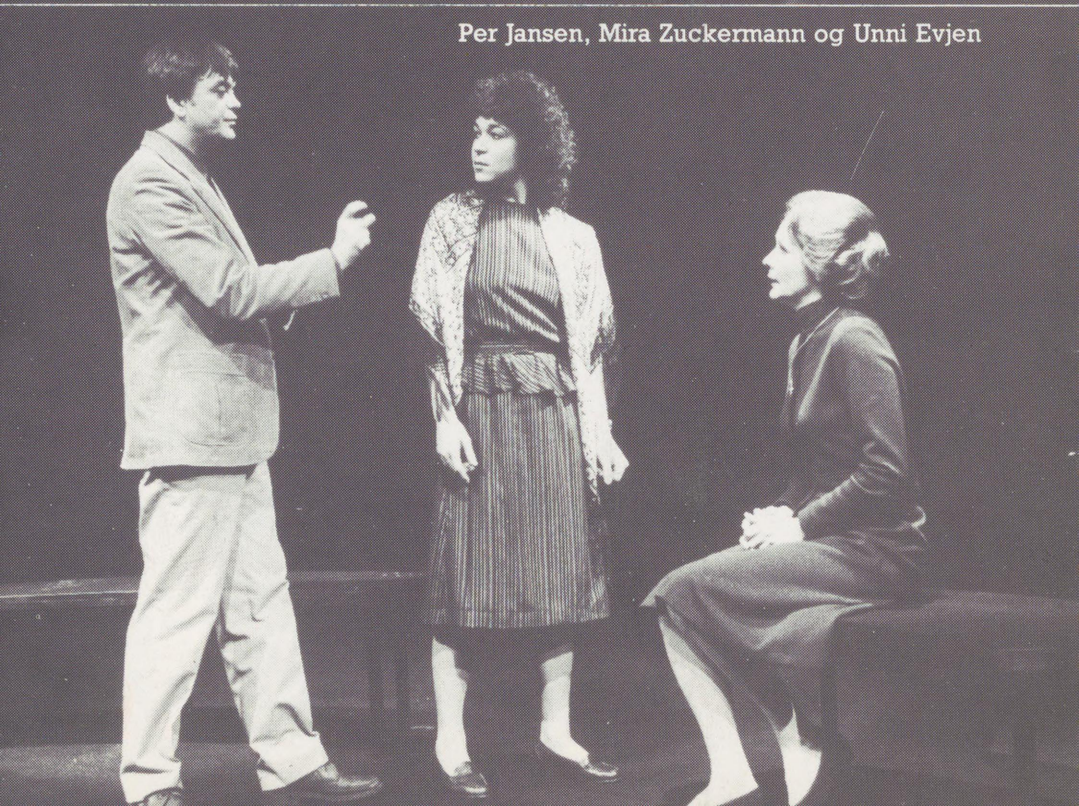
Unni Evjen og Per Jansen

Mira Zuckermann

Per Jansen, Mira Zuckermann og Unni Evjen

OSLO NYE TEATERS PERSONALE

ADMINISTRASJON:

Barthold Halle
teatersjef
Arne Christiansen
intendant
Inger Lise Bruu Heger
forretningsfører
Reidun Asbjørnsen
lønningkasserer
Svanhild Kjærвик
bokholder
Marit Larsen
sekretær
Dag Simonsen
salgssjef
Marit Nordli
salgssekretær
Anne Winger
salgssekretær
Odd Andersen
arkivar
kunstnerisk
konsulent:
Kirsten Sørlic
Anne-Karen Hytten
instruktør

SKUESPILLERE:

Bente Børsum
Per Christensen
Kjersti Døvingen
Per Christian Ellefsen
Unni Evjen
Kari-Ann Grønsund
Knut M. Hansson
Oddbjørn Hesjevoll
Willie Hoel
Bentine Holm
Sverre Holm
Kjersti Holmen
Per Jansen
Trond Lie
Per Lillo-Stenberg
Eli Anne Linnestad
Sven Nordin
Arve Opsahl
Liv Osa
Helge Reiss
Sidsel Ryen
Finn Schau
Aud Schønemann
Sissel Sellæg
Marit Syversen
Ulf Wengård
Gard Øyen
Arne Aas
Egil Åsman

MUSIKERE:

Magne Amdahl
Finn Eriksen
Karl Johan Helgesen
Roy Hellvin
Bjørn Jacobsen
Jan Henry Thoresen

TEKNISK

ADMINISTRASJON:

Per Horn
teknisk sjef
Harald Martin
produksjonssjef
Jack Juniszewski
produksjonssekretær

INSPISIENTER:

Roger Fossum
John Ellefsen
Bjarne Stensrud
Tom Andersen

LYD:

Erling Jørgensen

SUFFLØRER:

Birgitta Bjørnstad
Didi Stig
Kari-Laila Thorsen

REKVISITØRER:

Marianne Løkholt Lewin
leder
Ivar Grønhella

Ingrid Aas
Laila Hauge
atributtmaker

PAKLEDERE:

Liv Christensen
leder
Inger Marie Christensen
Marianne Forsberg

PARYKKMAKERI/

SMINKE:
Sverre Norwallis
leder

Helge Bjørnå
Mikkel Stålen
Marie Therese Capello
Birgit Haugå

MALERSAL:

Knud Stern Møller
leder
Bjørn Thomassen
Knut O. Solem

SNEKKERVERKSTED

Helge Paltiel
snekermester
Frank Henie
Birger Thurn-Paulsen
Espen Østigård

SYSTUE:

Grethe Wang
kostymesjef
Lise Fjeld Sannes
leder
Trude Bergh
Eva Danielsen
Elbjørg Elgvang
Solveig Høst
Lise Marie Lyng

LYSAVDELING:

Tore Haldal
lysmester
Valter Nilsen
lysmester
Jarle Blesvik
John-Henning Brekkli
Harald Haugen
Sverre Odd Horge

SCENEAVDELING:

Finn Lewin
overscenemester
Bjørn Bergseth
scenemester
Emil Borge Hansen
scenemester
Kjell Bjørgeengen
Trond Engebretsen
Juan Carlos Espinoza
Bogdan Kolakowski
Willy Kreim
Edwin Lyberg
Øivind Svarstad

BILLETTLUKE:

Ellen Stenrud
leder
Stein Fredriksen
Astrid Hoel
Agnes Korsen

GARDEROBE:

Ellen Horne
leder
Ebba Eikestad
Gerd Nygaard
Therese Olsen
Agnes Ruud

RESEPSJON:

Harriet Havdahl
Kari Midtsjø

KANTINE:

Tone Arde
leder
Unni Larsen
Cathrine Møller
Kitty Nilsen

RENGJØRING:

Hjørdis Bakken
leder
Darina Adamikova
Helena Nesterow
Reidun Jahrn
Ingrid Sagen
Marie Selnæs

VAKTMESTER:

Jack Christiansen

CENTRALTEATERET:

Morten Arde
scene
Mari Alvim
lysmester
Ingrid Berg
rengjøring
Deva Bozic
rengjøring
Magnhild Christensen
rengjøring
Pearly Grindvold
rekvisitør
John Erik Jensen
scenemester
Ruth Olsen
bill. kass.
Mona Paley
garderobe
Tone Borghagen
garderobe
Liv Sorum
garderobe
David Siebert
lysmester

Bjørn Stensrud
bill. kass.
Jostein Sund
scenemester
Trond Sætre
lys
Agnes Tingstad
påkleder
Paul J. Valderhaug
scene

DUKKETEATRET:

Kjersti Germeten
dukkespiller
Stein Kiran
dukkespiller
Anne Lise Ruud
dukkespiller
Ragnhild Wang
dukkespiller
Knut Wiulsrød
dukkespiller
Kari Sundby
instruktør
Lars Rambøl
teknisk ansvarlig
Reidun Melbye
rengjøring

CHAT NOIR:

Lasse Arde
scenemester
Nils Magne Kjus
lysmester
Per Pedersen
lysmester
Arne Pettersen
scenemester

Bevaringssamlingen

"Stillhetens barn" : av Mark Medoff

24g022226

